

РОЛЬ ЦІЛЕЙ У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Завада В.П. (м. Полтава)

В останні десятиріччя педагогічна наука пов'язує проблеми самореалізації як самоздійснення вільної особистості з наданням їй – і вчителю, і учню – можливості реалізувати себе переважно у творчій діяльності. У роботах В. Сухомлинського, В. Алфімова, В. Андрєєва, І. Іванова, В. Загвязинського, В. Кан-Каліка, М. Нікандрова розглядається тісний взаємозв'язок між процесами творчої діяльності дорослих і дітей та динамікою їх розвитку через конкретні процеси самоздійснення у різних видах евристичної і креативної діяльності.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблеми, пов'язані з самореалізацією особистості, на всіх етапах розвитку людського суспільства знаходилися в епіцентрі уваги вчених та їхніх наукових домагань.

Оригінальну концепцію самореалізації особистості створив відомий американський філософ, психолог, один із засновників гуманістичної філософії А. Маслоу, який фактично перший звернув увагу на сутнісні характеристики самореалізації як соціального явища.

У більшості сучасних наукових досліджень (В. Андрєєв, І. Іванов, Л. Коган, В. Муляр, К. Роджерс, Л. Сохань та інші) підкреслюється, що особливою ознакою самореалізації в сучасних умовах стає потреба в формуванні особистості, яка розуміє високу цінність людського життя, здатна до співчуття, співпереживання, милосердя, здатна здійснювати допомогу конкретним людям, прагне до взаєморозуміння.

Узагальнюючи різні точки зору науковців щодо даної проблеми, визначено, що більшість з них вважає проблему самореалізації сьогодні особливо важливою, оскільки вона пов'язується із самоздійсненням людини; виокремлюється необхідність розгляду особливостей поєднання внутрішніх стимулів й зовнішніх умов саморозвитку.

У центрі педагогічної концепції самореалізації є віра в індивідуальний досвід людини та її здатність до саморозкриття, у можливість вияву у собі унікальної і неповторної сутності, у визначенні напрямку і засобів особистісного зростання. Тут здійснюється вплив соціально-професійних вимог на самооцінку, самоствердження, самовизначення, професійну самосвідомість, на мотивацію досягнень в професії, на цілі професійного зростання.

Під готовністю до професійної самореалізації розуміємо якісний стан розвитку особистості, що фіксує його рівень розвитку як професіонала, визначається сформованістю професійної свідомості, мотивів досягнень у професії, спрямованістю на реалізацію професійного ідеалу у відповідних соціальних умовах, професійною компетентністю та працездатністю.

Аналізуючи педагогічну сутність процесу самореалізації, слід зазначити, що самореалізацію можна трактувати і як процес становлення особистості, результатом якого є вихід на цінності – цілі, напрями та способи активності, адекватні індивідуальним здібностям, та здатність через цілепокладання самостійно й самобутньо реалізувати своє призначення, і як засіб виховання особистості, оскільки, здійснюючи важливі життєві вибори, особистість мимовільно формує внутрішню позицію ставлень, оцінних суджень тощо. Особистісна самореалізація та самовизначення виступає не лише як процес, але і як результат виховної діяльності, що виражається в усвідомленні людиною сенсу власного життя, готовність адекватно сприймати свої прагнення, потенції, вимоги соціуму.

Зупинимось на цілі покладанні та визначенні напрямів цілей.

Електронний тлумачний словник «Словопедія» визначає ціль як бажаний результат дії, функціонування чи розвитку системи [1].

Ціль – це кінцевий результат діяльності і, як визначають педагоги, по-

няття за обсягом менше, а отже, конкретніше, ніж мета. Влучити в ціль — у переносному значенні означає одержати точний, конкретний і передбачуваний, запланований результат.

Існує п'ять основних принципів постановки цілей: точність, визначення, вимірність, досяжність, реалістичність, визначеність в часі. Процес постановки цілей охоплює три фази:

- знаходження мети: чого я хочу?
- ситуаційний аналіз: що я можу?
- формулювання цілей: до чого я конкретно приступаю? [2]

Як результат аналізу дослідження, проведеного зі старшокласниками (10 клас) Полтавської спеціалізованого ЗНЗ I-III ступенів № 3, Великосорочинського ЗНЗ Миргородського району, Нижньомлинського ЗНЗ Полтавського району, нами систематизовано шість напрямків цілей та проран жовано їх:

- А) Міцне здоров'я. Молодість. Краса. Довголіття.
- Б) Чудові відносини з партнером. Прекрасна сім'я.
- В) Багатство. Кар'єра. Лідерство. Влада.
- Г) Спілкування з людьми, бути авторитетом серед них.
- Д) Самореалізація. Авторитетність у своїй справі. Геніальність. Слава.
- Е) Висока духовність. Феноменальні здібності.

Детальний аналіз отриманих даних свідчить, що старшокласники, які позитивно відносяться до себе, ясно усвідомлюють свої цілі, що дозволяє їм оптимістично відноситися до майбутнього та бачити шляхи своєї майбутньої професійної самореалізації.

Література

1. Електронний тлумачний словник / [Електронний ресурс] / Реж. доступу: ЦІЛЬ
2. Покрокова технологія реалізації мрій / [Електронний ресурс] / Реж. доступу: <http://www.savetime.com.ua/uk/goals.html>

ОСОБИСТІСНО - ОРІЄНТОВАНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зубар Г.П., Топтигін О.Л. (м. Харків)

Новий етап розвитку цивілізації, в який вступило людство в XXI столітті, несе з собою глобальні проблеми, що висувують виклики здатності людського співтовариства протистояти руйнівним тенденціям і розвивати творчі, прогресивні тенденції. І ці виклики на пряму звернені до сфери освіти, особливо вищої, професійної, яка несе свою частку відповідальності за ті кризові ситуації, які склалися до кінця XX століття в соціальному, економічному, етичному, духовному житті. Але саме освіта в змозі подолати катастрофічно наростаючі негативні тенденції в духовній сфері людства. Саме тому вона стає загальнонаціональним пріоритетом в більшості розвинутих країн світу і повинна стати такою в нашій країні як необхідна умова прогресивного розвитку і національної безпеки.

Вихід на новий якісний рівень вимагає розвитку нової методологічної бази, перегляду старих традиційних підходів до форм і методів навчання у вищій школі, упровадження нових гуманістично орієнтованих педагогічних і освітніх технологій. Репродуктивна модель передачі знань стала не ефективною. Вона не зачіпає діяльності засвоєння як механізму пізнання. Вітчизняні й зарубіжні фахівці в області професійної педагогіки, діагностують, що з часом вона призводить до професійної деформації, синдрому «вигорання», замиканню у вузьких професійних рамках і не сприяє виробленню незалежного, самостійного